

Met de plannen voor meer bos in de Bossenstrategie en het groeiend enthousiasme in de samenleving voor meer bos en bomen blijkt plantmateriaal een schaars goed. Urgenda, MEERGroen en Caring Farmers startten daarom de actie 'Meerbomennu', ofwel het benutten van zaailingen, die elders vrijkomen.

> Hoe Meerbomennu begon

Urgenda heeft grote ambities om klimaatverandering een halt toe te roepen. Het planten van bomen om CO₂ vast te leggen valt hier ook onder. In een gesprek met het ministerie van LNV kregen we te horen dat onze ambitie te hoog gegrepen is, vertelt Hanneke van Ormondt van Urgenda, omdat er niet genoeg plantsoen is. Op bezoek bij stichting MEERGroen gaf directeur Franke van der Laan aan dat er meer dan genoeg plantsoen als zaailingen aanwezig is in bos- en natuurterreinen. In maart 2020 gingen we aan de slag en werden in drie weken 50.000 zaailingen geplant bij 20 boeren aangesloten bij Caring Farmers. Het idee voor de actie Meerbomennu was geboren. Naast het doel om de biodiversiteitdaling en klimaatverandering een halt toe te roepen, willen we met onze werkwijze ook handelingsperspectief en bewustwording bieden aan de maatschappij. De problemen worden met uiterste urgentie aangepakt, zonder te veel te vergaderen. Gewoon de handen uit de mouwen.

Plantseizoen 2020/2021

Met de hulp van 2300 vrijwilligers zijn afgelopen plantseizoen 250.000 zaailingen geoogst. Daarnaast brachten kwekers 190.000 perenbomen en 60.000 sneeuwballen in, die waren anders de vernipperaar ingegaan. In totaal hebben met de actie 500.000 bomen en struiken elders een kans gekregen. Volgend plantseizoen willen we 1 miljoen bomen planten en bekijken hoe we de campagne kunnen uitbreiden.

Ruilhandel

Jan Terwel, vrijwilliger bij MEERGroen, stuurde afgelopen winter vrijwilligers aan voor de actie Meerbomennu. Het oogsten begon bij landgoed Vogelenzang, een particulier landgoed van 100 ha, met veel opslag van beuken en esdoorn. Gaandeweg ontstond een ware 'ruilhandel'. De hovenier van Vogelenzang gaf aan welke opslag we konden oogsten en tegelijkertijd haalden vrijwilligers bomen en Amerikaanse vogelkers weg, activiteiten waar de hovenier zelf niet aan toe kwam. Al snel

foto Manou van der Noort

Als je anders kijkt, is er genoeg plantsoen te vinden

werd duidelijk dat er niet alleen zaailingen te veel waren, maar ook van andere soorten te weinig. Die konden we halen bij andere deelnemende landgoederen in de buurt. Het valt Jan op dat het initiatief stimuleert dat boseigenaren en beheerders in de buurt meer gaan samenwerken en onderling uitwisselen. Zowel de vrijwilligers, als de eigenaren beleven er plezier aan. Tip van Jan is om oogsten en planten waar mogelijk direct te koppelen. Zonder tussentijds inkuilen slaat het plantsoen het beste aan. Op de vraag aan Jan of er vanuit de kant van de eigenaren tips zijn, is het antwoord: "Ja, soms vragen ze of we niet vaker kunnen komen helpen of met meer mensen." Landschap Noord-Holland en Staatsbosbeheer wilden ook meedoen, echter door het landelijke Corona-beleid waren alle vrijwilligersactiviteiten gestopt. Volgend jaar hopen we weer verder te gaan.

Het Amsterdamse bos

"Het nat veenland bij de Kleine Poel mag geen Elzenbos worden. Dit stukje land is voor de wei-devogels bestemd", vertelt Manou van der Noort, vrijwilligerscoördinator in het Amsterdamse bos. "Bij het uittrekken van de Elzen vroeg één van de vrijwilligers: 'kunnen we de zaailingen niet ergens herplanten in plaats van op rillen leggen?' Maar bij navraag was er op dat moment geen plek in het bos waar we Elzen wilden laten groeien. In

oktober 2020 las ik in de krant over de actie van Meerbomennu. Ik wilde een perenboom voor in de moestuin, maar de actie ging wat verder dan alleen een perenboom en dus schoof ik aan bij een informatiebijeenkomst. Met ecoloog Franke van der Laan bekeken we welke zaailingen uit het Amsterdamse bos in aanmerking konden komen om te oogsten. Met onze vaste vrijwilligers en met vrijwilligers van Meerbomennu zijn we aan de slag gegaan". Het werk doen ze onder begeleiding van Manou en werkbegeleider Carol Koekoek. "Het voordeel van deze manier van samenwerken is dat je veel meer werk kunt doen in de tijd die je hebt. Dat er geen machines aan te pas hoeven te komen is kostenbesparend, maar is ook beter voor de bodem. Bovenal is het goed voor het klimaat en geeft deze manier van circulaire werken meer voldoening dan de boompjes ergens in een ril te laten verpieteren".

De Bomenhub

We hebben een zogenaamde bomenhub waar we bomen inkuilen, een tussenstation voor de zaailingen. Meerbomennu verdeelt de bomen op de locaties waar ze geplant kunnen worden. Voedselbossen, hagen bij boeren, berm en cetera worden beplant met de boompjes. Via het gemeentelijk ecologisch overleg zijn er zaailingen vanuit de hub van het bos naar diverse parken in Amsterdam verplaatst en geplant. Ook zijn er

plannen voor nog een bomenhub elders in de stad. Burgers kunnen zaailingen vanuit hun tuinen bij de bomenhub inleveren. In het verleden had het Amsterdamse bos een eigen kwekerij, nu niet meer, vertelt Carol. Voor onszelf komt de actie dus ook goed van pas. We kunnen bijvoorbeeld Elzen ruilen voor Kardinaalsmuts of andere soorten om lege plekken mee op te vullen.

Staatsbosbeheer

Harco Bergman, boswachter in het Kuinderbos, werd door Urgenda benaderd om bomen te mogen inkuilen in Kuinderbos. Ik heb gelijk toegezegd, vertelt hij, omdat ik de actie Meerbomennu al met bewondering volgde. Het streven om het overschot aan zaailingen te verplanten naar het buitengebied vind ik erg goed. Op de heide van Kuinderbos is een overschot aan berken en elzen opslag. Om de SNL-doelen te halen moet deze opslag worden verwijderd. Normaal gesproken wordt er niks mee gedaan. Door samenwerking met Meerbomennu krijgen de zaailingen nog een kans in het agrarisch buitengebied en zijn daarmee een kwaliteitsverbetering voor het landschap. Twee zaterdagen lang zijn er door enthousiaste en betrokken vrijwilligers duizend zaailingen geoogst. De samenwerking is een win-win-win situatie voor de doelen van Meerbomennu, de burger en Kuinderbos.

Zaadgaarden

De actie van Meerbomennu leidt tot enthousiasme en betrokkenheid zowel bij de vrijwilligers als de beheerders. Gelijk aan de slag, al doende leren en steeds beter worden, spreekt aan. Tip van Harco Bergman is dan ook, als u in uw natuurgebied een overschot hebt aan zaailingen die verwijderd moeten worden, wees pro-actief. Neem contact op met Meerbomennu en geef de zaailingen elders nog een kans! Wat de auteurs betreft biedt de zaailingen-aanpak van Meerbomennu niet alleen een oplossing voor het acute tekort aan plantsoen, maar ook voor het toekomstbestendig stelsel van zaadgaarden.<

Irma Corten is oprichter en eigenaar van Silberberg Advies waarmee ze zich inzet voor fraai en functioneel landschap. Daarnaast is ze lid van de activiteitencommissie van de KNBV. Bart van der Veen is Student Bos en Natuurbeheer bij Van Hall Larenstein en stagiaire bij Urgenda voor de actie Meerbomennu. waar hij werkt aan een beslisboom om de aanvragen van soorten te automatiseren.

30 jarig jubileum Pro Silva nederland DAUERWALD-BEHEER

In 2020 bestond Pro Silva Nederland 30 jaar. In oktober 2020 wilden we dit vieren met een jubileumbijeenkomst. Deze heeft helaas niet door kunnen gaan. Als Pro Silva willen we dit jubileum echter niet onopgemerkt voorbij laten gaan. Daarom hebben we besloten om het jubileum te verplaatsen naar 2 september 2021.

Het jubileum willen we op 2 september gaan vieren op landgoed Schovenhorst. We laten ons daarbij inspireren door de richtlijnen voor Dauerwald-beheer, opgesteld door de Waalse Christine Sanchez. Een uitkapsysteem is daarbij leidend. Het programma kent 's ochtends een binnendeelte. 's Middags gaan we naar buiten om genoemde richtlijnen in praktijk te brengen. De kosten zijn inclusief koffie/thee en lunch 30 euro voor leden van de KNBV, 15 euro voor studentleden en 40 euro voor niet-leden. Aanmelden en meer informatie via Martijn Griek: prosilva@knbv.nl. Bij uw aanmelding graag vermelden indien u een vegetarische lunch wilt! Iedereen die zich vorig jaar al heeft aangemeld voor de jubileumbijeenkomst, hoeft zich niet opnieuw aan te melden. Zij ontvangen in de loop van dit jaar een e-mail met de vraag of zij willen aanvangen of zij dit jaar wel of niet bij de jubileumbijeenkomst aanwezig zijn. Vanwege de op dit moment nog geldende maatregelen, heeft de voorjaarsexcursie van Pro Silva in mei helaas niet door kunnen gaan.

Brandnetelpesto en zevenbladstamppot

Op steeds meer plekken ontstaan initiatieven voor voedselbossen. Voedselbossen lijken een aantrekkelijk concept voor een grotere betrokkenheid van mensen bij duurzame voedselproductie en voor de vergroening van landbouwareaal. Niet voor niets haakt het beleid erop in. In de nieuwe Bossenstrategie wordt voedselbos benoemd als vorm om landbouw en natuur te verbinden.

Het beheer van voedselbossen kenmerkt zich door een enthousiaste zoektocht hoe diverse soorten naast en onder elkaar kunnen groeien, en hoe delen van allerlei soorten gebruikt kunnen worden voor consumptie. Er bestaan echter ook zorgen om voedselbossen. Er wordt namelijk druk geëxperimenteerd met een veelheid aan, vaak exotische, soorten uit allerlei windstreken. Van een aantal soorten bestaat de zorg dat deze een invasief karakter hebben en kunnen gaan domineren in aangrenzende natuur. Juist daar, waar voedselbossen een overgang kunnen vormen van landbouwgronden naar natuurterreinen.

Uiteraard, het is leuk en spannend om nieuwe exotische soorten te proberen en nieuwe smaken daarvan te ontdekken. Maar neem de wilde Nederlandse flora eerst als uitgangspunt, er ligt namelijk al een hele wereld aan eetbare planten in Nederland klaar voor het grijpen. Met eromheen hele gemeenschappen van kooksites, plukcursussen tot facebookgroepen. Zeker waar voedselbossen een verbinding moeten vormen tussen landbouw en natuur, zou het gebruik van de wilde planten in Nederland voorop moeten staan.

Zowiezo is er bij de aanleg van voedselbossen op (voormalige) landbouwgronden vaak geen ontsnappen aan brandnetel of zevenblad. Begin eens met brandnetelpesto of zevenbladstamppot. If you can't beat them, eat them.

Sander Wijdeven